

آیا جنبشهای اجتماعی بحران ساز هستند یا تحول ساز ؟

* دکتر فائزه توکلی

الن تورن از جامعه شناسان معاصر جمله ای دارد با این عنوان : " جنبشهای اجتماعی موجب تحولات اجتماعی می شوند و الزاماً . " بحران نیستند

در دهه معاصر کشور ایران شاهد جنبشهای اجتماعی بود که بدنبال وضعیت معیشت اقتصادی مردم و بحرانهای ناشی از تحریم های . بیش از سی سال تحریم بوده است

اعتراضات در ماه آبان ۱۳۹۸ نقطه عطفی در روابط دولت و ملت در ایران بود و پیامدهای سیاسی و اجتماعی پایداری داشت. این اعتراضات که ابتدا در واکنش به افزایش ناگهانی قیمت بنزین آغاز شد، به سرعت به جنبشی فراگیر در شهرهای دور و نزدیک ایران تبدیل و با بحرانهای امنیتی و سرکوب مردم در دوره ریاست جمهوری آقای روحانی مواجه شد

خاستگاه و ابعاد اعتراضات آبان ۹۸

اعتراضات آبان 98 در بستری از نارضایتیهای عمیق و انباشته شده اقتصادی و اجتماعی شکل گرفت که بدنبال افزایش 200 درصدی قیمت بنزین جرقه زد

پیش از اعتراضات، نظرسنجیها از نارضایتی حدود 75 درصد مردم و تمایل 41 درصد از ناراضیان برای شرکت در تجمعات خبر میداد. تحلیلگران اقتصادی مانند دکتر حسین راغفر وقوع چنین اعتراضاتی را کاملاً قابل پیشبینی میدانستند و اشاره میکردند که اشکال مختلف "شورش علیه خود" مانند فرار مغزها سالهاست ادامه دارد

جنس اعتراضات که در 29 استان و شهر کشور رخ داد عمدتاً در محلات کارگری و فقیرنشین متمرکز بود. به باور برخی جامعه شناسان این رویداد را دقیقتر است که یک "شورش" برآمده از "احساس محرومیت نسبی" بنامیم، چرا که معترضان راههای قانونی و جایگزین برای بیان خواسته های خود را بسته میدیدند

در واکنش به اعتراضات نظام و کارشناسان بجای آنکه این اعتراضات را به نوعی به تحول اقتصادی و مبارزه با مفاسد اقتصادی کلان تبدیل نمایند تیغ حملات را بسوی مردم نشانه رفتند و با قطع سراسری اینترنت برای چندین روز، شلیک مستقیم به معترضان و بازداشت گسترده (دستکم 8600 نفر) اقدام کرد. آمار کشته شدگان از سوی مقامات داخلی 225 نفر و از سوی نهادهای بین المللی !مانند عفو بین الملل و رویترز تا 1500 نفر اعلام شد

صاحب‌نظران سیاسی و اجتماعی، اعتراضات آبان ۹۸ را از زوایای مختلفی تحلیل کرده و پیامدهای مهمی برای آن برمی‌شمارند.

نکته قابل توجه آنکه این اعتراضات تنها معطوف به بنزین نبود، بلکه نشان‌دهنده "ناامیدی و بی‌آفتابی" مردم در نتیجه سیاستهای اقتصادی بود. روز بروز دامنه تورم و گرانی کالاها با در آمد ثابت مردم همخوانی نداشت و موضوع افزایش قیمت بنزین به جهت آنکه تابع اقتصاد کلانی ایجاد می‌کند موجب اضطراب بیشتر و فقر و ناکارآمدی مردم در اداره اقتصاد خانوار و تبعات را موجب شد.

دکتر محسن رنایی هشدار داد که سرکوب این اعتراضات می‌تواند به "خشم فروخورده و تعمیق نفرت" بینجامد که در دور بعدی با شدت بیشتری بروز خواهد کرد. دکتر محمد فاضلی، جامعه‌شناس، به یک "گذار خطرناک" از نارضایتی به خشم و سپس نفرت اشاره کرد. ؛ حالتی که در آن مردم تنها خواهان نابود کردن هستند. وی بر انتشار نظرسنجیها برای اصلاح نظام تاکید کرد.

احزاب و نهادهای مدنی این اعتراضات که از کف جامعه بالا آمده بود عموماً بدون رهبری و سازماندهی احزاب و گروههای سیاسی و نهادهای مدنی بود و حاکمیت امکان هرگونه "اردوگشی خیابانی" به عنوان یک خط قرمز را رد می‌کرد زیرا عناصری معاند در صفوف مردم هم رخنه کرده بودند و لذا کنار کشیدن احزاب موجب صدمات بیشتر مردم شد لذا درگیریها پراکنده و وسیع شد و این امر به بیسازمانی انجامید.

از مهمترین دستاورد های این اعتراضات، آشکار شدن شکاف بین حکومت و مردم و به نمایش گذاشتن نارضایتی گسترده بود. این رویداد نشان داد که نارضایتی های اقتصادی به سرعت می‌تواند به خواسته های سیاسی و ضدحکومتی تبدیل شود. لذا برای تأمین امنیت اجتماعی نیروهای نظامی با قطع اینترنت و ضرب و جرحها از طرفین هزینه های وسیع برای دولت ایران به همراه داشت.

با مروری کوتاه و گذرا در این مقال قصد آن بود که بر این نکته تأکید شود، "بحرانهای اجتماعی باید به تحولات اجتماعی" تبدیل شود تا دولت و ملت با خردمندی از تحریمهای تحمیلی و اقتصاد بحران را عبور نمایند و لذا در شرایط کنونی با گذشت شش سال از بحرانهای اجتماعی باید به اصل و اساس اقتصاد و رفاه مردم که در حوزه مسئولیت های دولت و دولتمردان است با استفاده از دیپلماسی انعطاف پذیر در تعامل با کشورهای که در تقابل و چالش با آنها قرار داشته عمل شود و با توجه به افزایش امار حدود هفت میلیون نفر خط فقر مردم عزیز ایران اقدامات کوتاه مدت رفاهی و بلند مدت در بستر سازی رفع تحریمها و مذاکرات خردورزانه انجام شود تا به معنای کامل دولت و رفاه مردم محقق شود.

مخلص كلام :

. باش تا صبح دولتت بدمد ، اشاره به مفهوم دولت یعنی به رفاه رسیدن است ، به امید برقراری زود هنگام رفاه مردم ایران زمین